

Exposició

Facies fidei

Expressions artístiques
de la Fe cristiana a la Catalunya medieval

Dossier de premsa

Museu
Episcopal de Vic

1. *Facies fidei*
2. Els set àmbits
3. Activitats complementàries
4. El MEV
5. Fitxa tècnica de l'exposició

Facies fidei

Expressions artístiques de la Fe cristiana a la Catalunya medieval

Peces procedents de set museus eclesiàstics de Catalunya s'apleguen fins el 27 d'octubre al Museu Episcopal de Vic (MEV) en la mostra *Facies Fidei. Expressions artístiques de la Fe cristiana a la Catalunya medieval*. En aquest projecte, s'hi poden veure obres del període medieval cedides per museus diocesans de Barcelona, Girona, Lleida, Solsona, Tarragona, Tortosa i Urgell, que es mostren dins les sales permanents del MEV tot establint un diàleg amb peces de la col·lecció del museu, un dels centres de l'art medieval més importants del món. *Facies Fidei* és una iniciativa que vol visualitzar el patrimoni de l'Església catalana.

Facies Fidei vol donar a l'espectador del segle XXI eines que facilitin la interpretació de l'art religiós en un context social i cultural com el present, en el qual els referents religiosos ja no són compartits per tothom, després de segles d'haver-ho estat. En els set àmbits en que es divideix la mostra (un per cada peça convidada) es donen claus per conèixer i interpretar aspectes de la cultura cristiana com la Creació, l'Encarnació, l'Eucaristia, la Creu, la Santetat, la Paraula o la Vida. L'exposició vol facilitar la comprensió de les obres en el

seu context espiritual i funcional i copsar com els homes i dones de la Catalunya Medieval percebien i vivien aquests conceptes bàsics de la fe cristiana.

En el cas de la Creació i l'escena del pecat original, molt present en les esglésies medievals, s'estableix un diàleg entre una escena de les pintures murals de Sant Martí Sescorts (s. XII) exposades al MEV i la crismera del monestir de Sant Pere de Rodes (s IX-X). Aquesta ha estat cedida pel Museu Diocesà de Girona. L'àmbit de l'Encarnació, en què Maria accepta ser la mare de Déu, el diàleg s'estableix entre les pintures murals de Sant Martí del Brull (s XII) i l'escultura de la Marede Déu amb el Nen del Museu Diocesà i Comarcal de Solsona (s. XII). L'Eucaristia, amb el relat evangèlic del Sant Sopar, s'il·lustra amb la pintura mural del Sant Sopar de la capella de Santa Caterina de la Catedral d'Urgell (s. XIII), que forma part del fons del MEV, i el calze i la patena del santuari de Núria (s.XIII), que ha estat cedida pel Museu Diocesà d'Urgell per a *Facies Fidei*. La Creu, on Jesucrist va ser condemnat a morir, s'explica mitjançant el retaule de la Passió, Mort i Ressurrecció de Crist de Bernat Saulet (s.XIV) del MEV i la Veracreu

de l'arquebisbe Arnau Sescomes (s. XIV) del Museu Diocesà de Tarragona. El diàleg a l'entorn de la Santedat, l'exemple de la vida dels sants, s'il·lustra amb el retaule de Santa Clara de Vic (s.XV) i el sarcòfag de Santa Maria de Cervelló (s. XIV), aportat pel Museu Diocesà de Barcelona. Els dos darrers àmbits són la Paraula, plasmada en la Bíblia, i la Vida, amb el judici final. En el cas de la Paraula, el diàleg s'estableix entre la taula de Sant Pere de Torelló (s. XV) i la Bíblia miniada de l'Arxiu Capitular de Tortosa (s. XIII). Pel que fa a la Vida, s'il·lustra amb el el Retaule de Sant Miquel de Cervera (s. XV) del MEV i el relleu de la Resurrecció dels Morts, obra d'alabastre del taller de Bartomeu de Robió (s. XIV), del Museu de Lleida: diocesà i comarcal.

L'exposició s'ha promogut dins L'any de la fe. *Facies Fidei* s'inaugura aquest proper 12 d'abril i es podrà veure fins el 27 d'octubre.

Paral·lelament a *Facies Fidei*, el MEV promou i acull diverses activitats complementaries relacionades amb l'art medieval. Del 16 al 18 d'abril, el museu acollirà el seminari Art i devoció a l'Alta Edat Mitjana organitzat conjuntament amb l'European Network for Instruments of Devotion. El 20 d'abril s'oferirà una visita a l'exposició, guiada pel comissari de la mostra. El 26 de juny, el MEV acollirà la segona jornada sobre Art Religios a Catalunya, coorganitzada conjuntament amb l'Institut Superior de Ciències Religioses i el MEV. El mes de

setembre tindrà lloc la conferència "Art, litúrgia i fe a l'edat mitjana", dins el cicle del MEV Parlem d'Art, a càrrec de Marc Sureda, conservador del MEV i comissari, que explicarà els continguts i l'eix discursiu de l'exposició. El mes d'octubre es farà la jornada "Experiència artística i experiència religiosa en l'educació", organitzada per la Fundació Escola Cristina i el propi museu. Finalment, el 25 d'octubre, i com a cloenda de l'exposició, es farà una jornada científica dedicada a la figura de Mossèn Josep Gudiol, pare de l'actual Museu i un dels pioners de la Història de l'Art a Catalunya, que s'organitza conjuntament amb el Museu de Lleida.

Àmbits

Creació

Crismera de Sant Pere de Rodes

Segles IX-X

Argent repussat i sobredaurat

Provinent del monestir de Sant Pere de Rodes (Alt Empordà)

Museu Diocesà de Girona

MDG/MD'A 18

Pintures murals de l'absis de Sant Martí Sescorts

Condemna d'Adam i Eva (dreta) / Expulsió del Paradís (esquerra)

Catalunya, entre l'últim quart del s. XI i el primer quart del s. XII

Pintura al tremp sobre arrebossat traslladada a llenç

Provinents de l'església de Sant Martí Sescorts.

L'Esquirol (Osona)

MEV 9701

L'escena del Pecat Original va ser molt present en les esglésies medievals, perquè permetia explicar fàcilment la presència del Mal en el món: en un Paradís creat per Déu sense pecat, Adam i Eva van desobeir Déu i van quedar condemnats a una vida de sofriment. Però en la mateixa església on hi havia aquestes pintures, el Baptisme representava per al cristià una segona i definitiva Creació: el naixement a una vida renovada, l'entrada a l'Església i la promesa de la Salvació. Part del ritual del baptisme és la unció amb el Sant Crisma, un oli consagrat que es contenia en aquesta crismera.

El **Museu Diocesà de Girona** exposa els seus fons al Museu d'Art de Girona. Entre les seves peces més destacades consten l'ara de Sant Pere de Rodes (s. XI), la Majestat de Sant Joan les Fonts (s. XII), el retaule de Sant Pere de Púbol, de Bernat Martorell (s. XV) o les taules del retaule de Sant Feliu de Girona, de Joan de Borgonya (s. XVI).

Encarnació

Mare de Déu amb el Nen

Vers el 1200 (segle XII-XIII)
Fusta tallada i policromada
Probablement provinent de Solsona (Solsonès)
Museu Diocesà i Comarcal de Solsona

Pintures murals de l'absis de Sant Martí del Brull

Crist pantocràtor amb el tetramorf (conca absidal);
cicle de la infància de Jesús (paret de l'absis), i
escenes del Gènesi (fornícules)
Tallers de Vic, segon quart del s. XII
Pintura al tremp sobre arrebossat traslladada a
llenç
Provinents de l'església de Sant Martí del Brull
(Osona)
MEV 9699

En gairebé totes les esglésies medievals europees, sobretot a partir de mitjan segle XII, es podia trobar una figura de la Mare de Déu, a causa de la seva gran importància, reconeguda pels teòlegs: acceptant ser mare de Jesús, Maria va fer possible que Déu es fes home. La imatge de Maria presidia sovint l'absis on es trobava l'altar, perquè així com Crist s'havia encarnat —és a dir, fet de carn— a través d'ella, també el Pa esdevenia Carn de Crist en cada missa. Quan a l'absis s'hi veia el Pecat Original, era encara més evident que el mèrit de Maria corregia el pecat d'Eva.

El **Museu Diocesà i Comarcal de Solsona** s'exposa en les antigues dependències vinculades a la catedral solsonina. Compta amb peces de primer ordre com els laterals de l'altar de Sant Andreu de Sagàs (s. XII), les pintures murals de Sant Quirze de Pedret (ss. XI-XII) o el Sant Sopar de Jaume Ferrer (s. XV).

Eucaristia

Calze i patena de Núria

Segle XIII

Coure fos, repussat, cisellat i daurat

Procedent de Santa Maria de Núria (Ripollès)

Museu Diocesà d'Urgell

Pintures murals de l'absis de la Seu d'Urgell amb escenes del Sant Sopar

Tallers de la Seu d'Urgell, 1242-1255 (segle XIII)

Pintura mural a la calç i al tremp traslladada a llenç

Provinents de la capella de Santa Caterina de la

Catedral de la Seu d'Urgell (Alt Urgell)

En el relat evangèlic del Sant Sopar, Jesús comparteix pa i vi amb els Apòstols i dona a aquests aliments la significació del seu cos i de la seva sang, sacrificats per salvar tota la humanitat. Aquest acte passà a ser el punt central de la missa, en la qual la patena conté el Pa-cos i el calze, el Vi-sang. La presència real de Crist en el pa i el vi va ser negada al llarg de l'edat mitjana per corrents com el catarisme. Per això al segle XIII es donà encara més importància a l'Eucaristia, alhora que proliferaren les representacions del Sant Sopar.

El **Museu Diocesà d'Urgell**, que es pot visitar a les dependències del claustre de la catedral de La Seu, exhibeix peces de la importància del Beatus de la Seu d'Urgell (s. X), la Casulla de Sant Ermengol (s. XI), el retaule d'Abella de la Conca, de Pere Serra (s. XIV) o el calze del bisbe Galceran de Vilanova (s. XV).

Creu

Veracreu de l'arquebisbe Arnau Sescomes, de la catedral de Tarragona

Barcelona, ca. 1336-1346 (segle XIV)
Argent sobredaurat i fos, gemmes encaixades
Museu Diocesà de Tarragona

Bernat Saulet i col·laboradors Retaule de la passió, mort, resurrecció i ascensió de Crist

Sant Joan de les Abadesses, entre el 1341 i el 1342 (segle XIV)
Alabastre, vidre i restes de policromia
Provinent de l'església de Sant Joan i Sant Pau, Sant Joan de les Abadesses (Ripollès)

Jesucrist va ser condemnat a morir a la creu, una pena cruel i infamant entre romans i jueus. La Creu i el Calvari han estat, des de l'alta edat mitjana, les imatges més característiques del Cristianisme, però són episodis d'una narració que culmina amb la Resurrecció i l'Ascensió de Jesús. La importància de la Creu va fer que els seus testimonis materials es difonguessin per tot el món cristià, tot convertint les Creus —i especialment les Veracreus— en uns instruments de dens simbolisme, usats àmpliament per les comunitats cristianes.

El **Museu Diocesà de Tarragona** està instal·lat a les dependències de la catedral tarragonina. Entre els seus fons destaquen peces com els sarcòfags paleocristians (s. IV), un interessant arc musulmà (s. X), la taula de Sant Pau i Santa Tecla (s. XIV) o el retaule de Sant Jaume de Vallespinosa, de Pere Mates (s. XV).

Santedat

Sarcòfag de Santa Maria de Cervelló

Barcelona, ca. 1380 (segle XIV)
Pintura al tremp sobre fusta de xiprer
Provinent de l'església de la Mercè de Barcelona
(Barcelonès)
Museu Diocesà de Barcelona

Lluís Borrassà

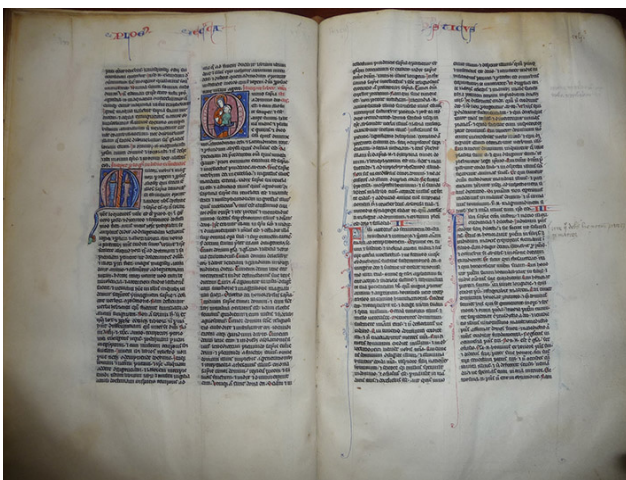
Retaule d'advocació franciscana del convent de Santa Clara de Vic

Barcelona, entre el 1414 i el 1415 (segle XV)
Pintura al tremp sobre fusta
Provinent de l'antic convent de Santa Clara de Vic
(Osona)

L'exemple de vida dels sants (persones que, després d'una vida de fe i de bones obres, gaudeixen de la Vida Eterna prop de Déu) era proposat a tots els fidels en les esglésies medievals a través d'imatges, pintures murals i retaules. Les comunitats religioses triaven també els models de santedat que els suscitaven més devoció i afavorien la meditació. A l'Edat Mitjana, la màxima expressió de la veneració dels sants es condensà en les relíquies, testimonis físics d'aquestes persones excepcionals, que les feien més properes a les comunitats que s'hi identificaven.

El **Museu Diocesà de Barcelona** exposa les seves obres a l'edifici de l'antiga Pia Almoïna de la ciutat comtal. Compta amb peces de la qualitat de les pintures murals romàniques de Sant Salvador de Polinyà (s. XII), taules gòtiques de Bassa, Destorrents i Serra (s. XIV) i un important àmbit dedicat a Antoni Gaudí.

Paraula

Biblia miniada

Tortosa, s. XIII
Tinta sobre pergami
Provinent de la catedral de Tortosa (Baix Ebre)
Arxiu Capitular de Tortosa
Còdex 7
Exposada a l'Exposició Permanent «Sancta Maria Dertosae»

Compartiment d'un retaule amb sant Pere

Escola barcelonina, primera meitat del s. XV
Pintura al tremp sobre fusta
Provinent de l'església parroquial del Sant Pere de Torelló (Osona)

La Bíblia és el llibre fonamental del Cristianisme. Conté els textos de la tradició jueva i també els que recullen la vida de Crist i de les primeres comunitats cristianes. Per la seva importància, les bíblies reberen sovint tractaments artístics de qualitat. A l'edat mitjana, el text bíblic va ser usat per a la pregària, l'aprenentatge, la predicació i la reflexió teològica, tasques que requerien un alt nivell cultural i requereien en els clergues més instruits. La figura de sant Pere representava als ulls dels fidels la successió de Crist mitjançant el clergat, presidit pel Papa i encarregat de guardar el text bíblic en lletra i esperit.

La **Catedral de Tortosa** exposa els seus fons en l'exposició permanent Sancta Maria Dertosae, instal·lada a les dependències de la canònica de la catedral. S'hi exhibeixen peces de la qualitat del Missal de Sant Ruf (s. XII) o el retaule de la Mare de Déu de l'Estrella (s. XIV).

Vida

Taller de Bartomeu de Robió

Relleu amb la resurrecció dels morts
Lleida, ca. 1360 (segle XIV)
Alabastre amb restes de policromia
Provinent de la Seu Vella de Lleida (Segrià)
Museu de Lleida: Diocesà i Comarcal

Mestre de Cervera

Retaule dedicat a sant Miquel Arcàngel
Catalunya, 1494 (segle XV)
Pintura al tremp sobre fusta
Provinent de l'església de Sant Miquel de Verdú
(Urgell)

En la versió més popular del Cristianisme medieval, després de la mort Sant Miquel sospesava les bones i males accions del difunt, qui obtenia en conseqüència el premi de la Glòria o el càstig de l'Infern. Aquesta escena del Judici Particular, hereva d'una iconografia antiquíssima, convivia amb la representació també molt freqüent del Judici Universal. A la fi dels temps, tots els difunts sortirien de les tombes, confiant en la misericòrdia de Déu. Amb això es volia expressar que la resurrecció de Crist donava a tota la humanitat del passat i del present l'esperança de la Vida Eterna.

El **Museu de Lleida: diocesà i comarcal** exposa els seus fons en un edifici de nova planta al centre de la capital del Segrià. Compta amb obres de primer ordre com el Baptisteri d'El Bovalar (s. V-VII), el frontal romànic de Berbegal (s. XIII) o el tron prioral del monestir de Sixena (s. XIV).

Activitats complementàries

1. Acte d'inauguració de l'exposició i el cicle cultural *Facies fidei. Expressions artístiques i culturals de la Fe cristiana a Catalunya*, al Museu Episcopal de Vic. Divendres 12 d'abril de 2013, 19:30h.
2. Jornades d'investigació Art i devoció a l'Alta Edat Mitjana, organitzat pel MEV i ENID (European Network for Instruments of Devotion), 16-18 d'abril de 2013 al MEV.
3. Visita comentada a l'exposició a càrrec de Marc Sureda, conservador del MEV i comissari de la mostra. Dissabte 20 d'abril a les 11 h.
4. II Jornada sobre Art Religios a Catalunya: Pràctica quotidiana i espiritualitat, organitzat per la Universitat de Vic, l'Institut Superior de Ciències Religioses de Vic i el MEV, 26 de juny de 2013.
5. Conferència sobre els continguts de l'exposició amb el títol "Art, litúrgia i fe a l'edat mitjana", dins el cicle del MEV *Parlem d'Art*, a càrrec de Marc Sureda, conservador del MEV i comissari de la mostra, el setembre de 2013.
6. Jornada Experiència artística i experiència religiosa en l'educació, organitzat per la Fundació Escola Cristiana i el MEV, octubre de 2013.
7. Jornada científica Mn. Josep Gudiol. L'Arqueologia Sagrada Catalana i els orígens de la museografia i la història de l'art a Catalunya, en col·laboració amb el Museu de Lleida: Diocesà i Comarcal, 25 d'octubre de 2013.
8. Visites comentades per grups a l'exposició. Un recorregut, acompanyats d'un educador del museu, que ens ajuda a comprendre les peces en seu context espiritual i funcional i de copsar com els homes i les dones de la Catalunya medieval percebien i vivien diferents conceptes bàsics de la fe cristiana.

El Museu Episcopal de Vic

El Museu Episcopal de Vic, inaugurat l'any 1891, conserva una magnífica col·lecció d'art medieval amb obres mestres de pintura i escultura del romànic i del gòtic català. Les col·leccions d'orfebreria, teixit, forja, vidre i ceràmica ofereixen un complet recorregut per la història de l'art litúrgic i de les arts decoratives a Catalunya. Aquest fons de valor excepcional, integrat per més de 29.000 peces, s'exhibeix en un edifici situat al costat de la Catedral de Vic que es va inaugurar l'any 2002 i equipat amb unes innovadores instal·lacions museístiques. Atès l'interès excepcional del fons del

Museu, el juliol de 2001 la Generalitat de Catalunya el va declarar museu d'interès nacional.

El Museu Episcopal de Vic té per objectiu realitzar accions per conservar, estudiar, documentar, exhibir i difondre els fons que integren les seves col·leccions per tal de contribuir a la salvaguarda del patrimoni cultural, posant un èmfasi especial en la conservació, la investigació i la difusió del seu fons amb programes i activitats dirigits a involucrar a tot tipus de públics.

Fitxa tècnica de l'exposició

Facies fidei. Expressions artístiques de la Fe cristiana a la Catalunya medieval

Facies fidei proposa un diàleg entre set obres del MEV i set peces extraordinàries procedents de les col·leccions diocesanes de Barcelona, Girona, Lleida, Solsona, Tarragona, Tortosa i Urgell, amb l'objectiu de comprendre les obres en el seu context espiritual i funcional i de copsar com els homes i les dones de la Catalunya medieval percebien i vivien els conceptes bàsics de la fe cristiana.

Lloc: sales permanents del Museu Episcopal de Vic

Dates: del 12 d'abril al 27 d'octubre de 2013

Organitza: Museu Episcopal de Vic

Comissariat: Marc Sureda, conservador del MEV

Informació general

Museu Episcopal de Vic

www.museuepiscopalvic.com

Plaça Bisbe Oliba, 3. 08500 Vic

Tel. 938869360

informacio@museuepiscopalvic.com

Horaris

De dimarts a divendres de 10 a 19 h (d'abril a setembre)

De dimarts a divendres de 10 a 13 h i de 15 a 18 h (d'octubre a març)

Dissabtes de 10 a 19 h

Diumenges i festius de 10 a 14 h

El Museu romandrà tancat els dilluns

Venda d'entrades

Venda a taquilles fins a mitja hora abans del tancament del Museu

Informació

Per a més informació cal contactar amb la recepció del museu al telèfon 938 869 360 o per correu electrònic a informacio@museuepiscopalvic.com

Reserves

Reserva de visita en grup: 938 869 360 i reserves@museuepiscopalvic.com

Com arribar-hi

El Museu està situat en el centre històric de la ciutat de Vic

Tren: RENFE rodalies

Autobusos: Barcelona-Vic, Girona-Vic, Manresa-Vic

En transport particular: C-17, C-25

Prensa MEV

Tel. 938 869 360

comunicacio@museuepiscopalvic.com

www.museuepiscopalvic.com